

• POŠTNINA • PLAČANA • V • GOTOVINI •

Zvňček

1933 — 1934

* L * X • X • X • V *

* st * 9 *



Vsebina devetega zvezka

	Stran
1. Andrej Rapè: Seju Alasnam in kralj duhov	193
2. Zgodovina sviloprejke	197
3. Alojzij Potočnik: Mimo spomenikov po beli Ljubljani	198
4. Lojze Zupanc: Kako sta drvar in vrag kvartala. Pripovedka	200
5. Viktor Plevelj: Zeleni Jurij v Beli Krajini	202
6. Vinko Bitenc: Ugrabljeni kraljevič. Pravljica. (Konec.)	203
7. Fran Roš: Maj. Pesem	205
8. Marija Grošljeva: Velika zadrega — da še nikoli tega	206
9. Gustav Strniša: Brata	208
10. Dravski: Zakaj naj ljubimo Koroško?	209
11. Izdelki iz steklenih biserov. Za spretne roke	210
12. Arnošt Adamič: Deček iz sirotišnice. Povest	212
13. Franjo Čižek: Zgodbe o Tijeku Kijeku. 12. Tijek na lovu	215
14. Zastavice za brihtne glavice. Rešitev. Rešivci. Nagrade	216
15. Iz mladih peres. Prispevki »Zvončkarjev«.	Tretja stran ovitka.
16. Stric Matic — s košem novic	Četrta stran ovitka.

**POKAŽITE IN PRIPOROČAJTE „ZVONČEK“ SVOJIM ZNANCEM!
NABIRAJTE PRIDNO LISTU NOVIH NAROČNIKOV! ČIM VEČJI BO
KROG „ZVONČKARJEV“, TEM LEPŠA IN OBSEŽNEJŠA BO VSEBINA
NAŠEGA LISTA!**

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto **30 Din**, za pol leta **15 Din**, za četrto leta **750 Din**. Posamezni zvezki po **3 Din**.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitev ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin. — Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

ZVONČEK

Čist s podobami za mladino

Čelo 35

Maj 1934

Štev. 9

Andrej Rapè

Seju Alasnam in kralj dušov

V Balsori je živel kralj, ki je imel neizmerno bogastvo. Podaniki so ga ljubili, edino nesrečo je imel, da ni imel otrok. Razdal je po vsej svoji državi vsem pobožnim možem bogate darove, da bi mu izprosili od boga sina. Njih molitve so bile tudi uslišane. Dobil je sina, ki so ga imenovali Seju Alasman. Kralj je zbral vse zvezdoglede kraljestva, da čitaajo za princa v zvezdah. Spoznali so v njih, da bo dolgo živel in da bo hraber. Pogum pa da bo tudi rabil, ako hoče prestati grozeče mu nevarnosti.

To prorokovanje kralja ni skrbelo. »Ne obžalujem sina,« je dejal, »ker pravijo, da bo pogumen, pa so nezgode in sitnosti tudi dobra šola za kralje. V njih se krepe njih čednosti in nauče se tem bolje vladati.«

Skrbel je torej za pametno vzgojo svojega sina in je hotel napraviti iz njega princa, ki bodi zgled drugim. Toda kralj je nenadoma obolel in zdravniki mu niso mogli pomagati. Ko je čutil, da mu je smrt blizu, je poklical sina in mu med drugim posebno priporočil, naj skrbi bolj za to, da ga bo ljudstvo ljubilo, nego da bi se ga balo. Prilizovanju da naj zapre uho in naj bo previden v nagradi in kazni.

Ko je kralj umrl, si je princ nadel žalno obleko in jo nosil sedem dni. Osmi dan je zasedel prestol, vzel

očetov pečat iz kraljeve zakladnice, ga nadomestil s svojim in jel okušati sladkosti vladanja. Jako mu je prijalo, ko je videl, da se mu vsi dvorjaniki klanjajo in se trudijo, da mu pokažejo svojo vdanost in vestnost. Mislil je le na dolžnosti podanikov, ne pa na to, kaj jim je bil dolžan on sam. Za vladanje se je malo menil, še manj za to, da bi dobro vladal. Z mladimi razuzdanci, ki jim je podelil največja dostojanstva, je užival vsakovrstna razkošja in ni poznal mere. Od prirode že darežljiv, je bil zapravljiv brez meje in njegovi miljenci so praznili nevidoma njegovo zakladnico. Njegova mati, vdova - kraljica, je še živela in je kot pametna kneginja često pozkušala zaustaviti zapravljivost in razbrzdanost svojega sina s tem, da mu je predočevala, da ne bo samo zapravil svojih zakladov, ako se ne poboljša, nego da bo tudi izzval nevoljo podanikov in njih upor. In njeno prorokovanje bi se bilo skoro uresničilo. Ljudstvo je jelo proti vladi mrmrati in to mrmranje bi bilo brez dvoma prešlo v upor, ako bi temu ne bila odpomogla kraljica. O slabem stanju zadev poučena, je na to opozorila kralja, ki jo je rad poslušal. Postavil je torej izkušene može za ministre, ki so znali svoje podanike ohraniti v mejah dolžnosti. Jako se je kesal, da je svoje za-

klade zapravljal za nične stvari. Kes je bil tako velik, da je zapadel smrti ni otožnosti in se ni mogel potolažiti.

Neke noči se mu je v snu prikazal častitljiv starček. S prijaznimi besedami se mu je približal in dejal: »O, Seju, vedi, da vsaki žalosti sledi tudi veselje, da vsaka nesreča posreduje tudi kakršnokoli srečo. Ako hočeš, da bo konec tvojih boli, potuj v Egipt v mesto Kairo. Tam te čaka velika sreča.« Princ se je iznenaden zbudil iz tega sna in se o njem čisto resno pogovoril s kraljico - materjo, ki se mu je smejala. »Vendar zaradi teh praznih sanj ne pojdeš v Egipt?«, je dejala. »Zakaj ne?« je vprašal. »Ali smatraš vse sanje za prazne muhe? Ne, so tudi skrivnostno pomembne«. Zaman ga je skušala kraljica v njegovem sklepu omajati. Princ ji je prepustil vladanje, je neke noči čisto skrivaj ostavil palačo in krenil brez kakega spremstva na pot v Kairo. Po mnogih naporih je prišel v to slavno mesto ter legel izmučen ob vrata neke mošeje. Komaj je zaspal, pa se mu je že zopet prikazal starček in dejal: »Sin moj, zadovoljen sem s teboj. Verjel si mojim besedam in prišel sem kaj in se nisi ustrašil dolgotrajne težave. Vedi torej, da sem ti velel napraviti to pot le zato, da te izkušam. Vidim, da si hraber in odločen in da si vreden, da te napravim za najbogatejšega in najsrečnejšega kneza na zemlji. Vrni se v Balsoro; v svoji palači boš našel neizmerne zaklade, kakršnih še ni imel noben vladar.«

Kralj se ni posebno veselil tega sna. »Kako nespameten sem bil,« si je dejal, ko se je zbudil. »Smatral sem onega starca za mogočnega proroka, pa je le izrodek moje razburjene domišljije. Tako me je vsega prevzel, da ni čudno, ako sem vnovič sanjal o njem. Nazaj torej v Balsoro! Kaj naj počnem tu? Na srečo pozna le moja mati vzrok mojemu potovanju, saj bi se mi poda-

niki smejali, ako bi to vedeli.« Vrnil se je v svoje kraljestvo in prvo, kar je bilo ob njegovem prihodu, je bilo vprašanje kraljice, ako se je vrnil zadovoljen. Povedal ji je, kaj se je zgodilo, in zdelo se je, da si svojo lahkovernost toliko žene do srca, da mu mati ni hotela razočaranosti greniti še z oponašanji in smehom. Dejala je: »Ako ti je Bog namenil zaklade, jih boš dobil brez truda. Odpovej se plesu in popivanju; skušaj svoje podanike osrečiti; njih blagor bo tudi tvoj blagor.« Seju je prisegel, da bo poslej ubogal te nasvete matere in modrih vezirjev, ki si jih je izbral. Toda že prvo noč po vrnitvi je videl v snu starčka v tretjič.

»Pogumni Seju,« mu je dejal, »končno je prišel trenotek tvoje sreče. Ko jutri vstaneš, koplji v kabinetu umrlega kralja. Tam boš našel velik zaklad.« Komaj se je knez zdramil, je že hitel h kraljici in ji je razburjen pripovedoval svoje nove sanje. »Resnično, sin moj,« je odvrnila smehljaje, »ta starec je trmoglav. Ali se boš dal še v tretje varati?«

»Ne, gotovo ne,« je odvrnil Seju, »toda za šalo bom vendarle preiskal kabinet.«

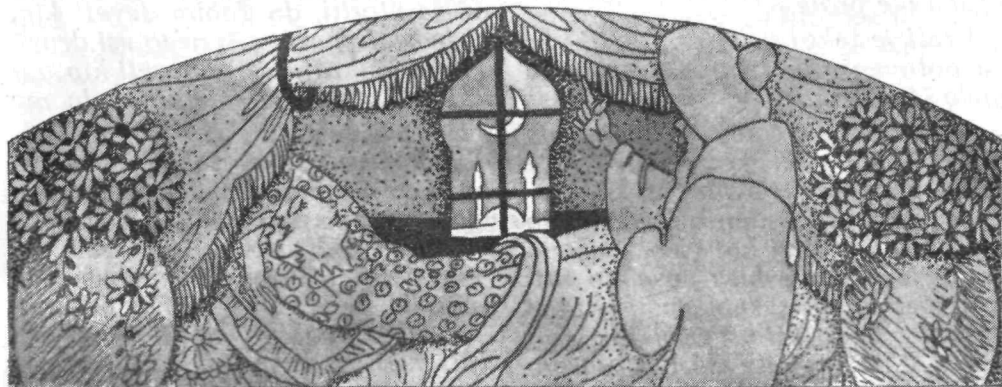
»To sem si mislila,« je odvrnila kraljica s smehom. »Pojdi, sin moj, in zadovolji se! Na srečo zadeva ni tako težavna nego pot v Egipt.«

»Priznati moram,« je dejal kralj, »te tretje sanje so mi poživile zaupanje. Čisto vjemajo se s prejšnjimi. Najprej mi je starec velel iti v Egipt, kjer mi je dejal, da me je le izkušal. Vrni se v Balsoro, je rekel nato, tam boš našel zaklade. Zadnjo noč pa mi je naravnost povedal kraj, kje naj jih iščem?«

S temi besedami se je poslovil od kraljice in odšel sam v kabinet svojega očeta, kjer je pričel iskati. Že nad polovico kamenitih plošč v tleh je privzdignil, pa ni opazil ničesar o kakem zakladu. Ko je nato malo počival, si je dejal: »Kakor se mi zdi,

se mi ne smeje mati zaman.« Kljub temu je iskal še dalje. Nenadoma je naletel na bel kamen. Ko ga je privzdignil, je našel pod njim z zapahi zavarovana vrata. Ključavnica se je po nekaj udarcih rovnice vdala, vrata so se odprla in zagledal je stopnice iz belega marmorja. Prižgal je svečo, šel doli po njih in je prišel v sobo, potlakano s kitajskim marmorjem. Strop in stene so bile

v njem zlat ključ. »Sin moj,« je dejala nato, »ta ključ zaklepa gotovo drug zaklad. Iščiva, morda se nama posreči najti, v kak namen je bil namenjen ta zlati ključ«. Preiskala sta sobo z vso pazljivostjo in našla končno sredi stene ključavnico. Kralj jo je s ključem takoj poizkusil odkleniti. In res, vrata so se odprla in zagledala sta drugo sobo, v čije sredi je bilo devet podstavkov



kristalne. Posebno so ga zanimala štiri vzdolbine. Na vsaki je stalo po deset vrčev iz porfirja. Meneč, da je v njih vino, si je dejal: »Lepo, vino mora biti staro in gotovo iz vrstno.« Stopil je bliže, odkril en vrč in je bil še bolj presenečen, ko je videl, da je vrč poln zlatnikov. Preiskal je vse in vsi so imeli enako vsebino. Pest cekinov je odnesel kraljici, ki se je silno čudila, ko je čula, kaj je sin vse videl. »O sin moj,« je dejala, »sedaj pa s temi zakladi gospodari drugače nego s prejšnjimi!«

»Bom,« je odvrnil sin. »Odslej boš z mojim vedenjem zadovoljna, mati!«

Kraljica je odšla s sinom v ono čudno podzemeljsko sobo, ki jo je bil njen soprolog naredil tako skrivaj, da o njej ni nikdar kaj čula.

Seju jo je peljal v kabinet. Oglevala si je vse te stvari pazno in opazila v kotu mal vrč iz iste snovi kakor so bili drugi. Tega kralj še ni bil opazil. Odprla ga je in našla

iz suhega zlata. Na vsakem podstavku je stal kip iz enega samega diamanta. Tako so se kipi svetili, da so razsvetljevali vso sobo.

»Dobri bog!« je vzkliknil Seju, »kje je dobil moj oče te dragocene stvari?« Ob devetem podstavku pa se je začudil še bolj, zakaj na njem je ležal kos belega atlasa z napisom: »O ljubi moj sin! Teh osem kipov me je stalo mnogo truda, preden sem jih dobil. Lepi so, a vedeti moraš, da je še en deveti kip na svetu, ki te prekaša. Ta sam je več vreden nego tisoč takih, kakor jih vidiš tu. Ako ga hočeš dobiti, pojdi v Egipt, v mesto Kairo; tam stanuje eden mojih sužnjev po imenu Mobarek. Lahko ga boš našel. Prvi, ki ga boš srečal, ti bo pokazal njegovo stanovanje. Pojdi, poišči ga in reci mu, kaj se ti je zgodilo. Spoznal te bo za mojega sina in te vedel na kraj, kjer je ta čudoviti kip, čigar posest ti bo v blagoslov in srečo.«

Ko je kralj prečital te besede, je dejal materi: »Na vsak način mo-

ram ta deveti kip imeti; lep mora biti, ako je vreden več nego vsi ti skupaj. Takoj bom odpotoval v Kairo, saj gotovo pritrdiš temu sklepu?»

»Ničesar nimam proti temu,« je odvrnila mati. »Gotovo te varuje naš veliki prorok, ki bo skrbel, da se ti na poti ne zgodi kaj žalega. Potuj torej, kadar želiš. Jaz bom s pomočjo tvojih vezirjev skrbela za vladarske posle.«

Kralj je takoj velel pripraviti vse za potovanje in je vzel s seboj le malo število sužnjev.

Nič hudega se mu ni pripetilo na potovanju. Prišel je v Kairo in je takoj povprašal po Mobareku. Doznal je, da je to eden najbogatejših meščanov, ki živi kot visok gospod in da je njegova hiša posebno tujcem vedno na razpolago. Pokazali so mu pot do hiše. Prišel je tja in potrkal na vrata. Odprl je suženj in dejal: »Kaj želiš in kdo si?« »Tujec sem,« je odvrnil kralj, »čul sem o velikodušnosti gospoda Mobarka in sem prišel, da bi tu stanoval.« Suženj ga je prosil, naj malo potrpi, nato ga je šel javit gospodarju. Ta je velel, da mu je tujec dobrodošel.

Seju je vstopil, šel preko velikega dvorišča v krasno opremljeno sobo, kjer ga je gospodar pričakoval in jako vljudno sprejel. Zahvalil se mu je za čast, ki da ga je doletela s tem posetom in s tem, da hoče pri njem stanovati. Kralj je prav tako vljudno dejal: »Sem sin umrlega kralja iz Balsore in se imenujem Seju Alasman.«

»Ta kralj,« je dejal Mobarek, »je bil nekdanj moj gospodar, toda, kolikor se spominjam, ni imel sina. Koliko si star?«

»Dvajset let,« je odvrnil kralj. »Koliko časa je od tega, odkar si zapustil dvor mojega očeta?«

»Skoro dvajsetde leti,« je dejal Mobarek. »Toda kako me prepričaš, da si njegov sin?«

»Moj oče,« je odvrnil Seju, »je imel pod svojim kabinetom podzemeljsko sobo, v kateri sem našel štirideset vrčev, polnih zlatnikov.«

»In kaj še?« je dalje izpraševal Mobarek.

»Devet podstavkov iz suhega zlata,« je odvrnil knez; »na osmih izmed njih so kipi iz diamanta, na devetem pa leži kos belega atlasa, na katerem je napisal moj oče, kaj mi je storiti, da dobim deveti kip, ki je še dragocenejši nego vsi drugi. Ti veš za kraj, kje je deveti kip, za kaj na atlasu je napisano, da me boš peljal ti tja.«

Teh besed še ni dobro izgovoril, pa je že Mobarek padel predenj in mu poljubil roko. »Hvala bogu,« je vzkliknil, »ki te je privedel semkaj. Spoznam te za sina balsorskega kralja. Ako hočeš iti z menoj na kraj, kjer je ta čudoviti kip, te popeljem tja. Prej pa se moraš tu nekaj dni odpočiti. Danes imam povabljene velikaše v Kairu. Pravkar smo bili pri obedu, ko so mi naznanili tvoj prihod. Ali mi ne boš odrekel, gospod, ako te povabim v družbo?«

»Gotovo ne,« je odvrnil Seju, »z največjim veseljem se udeležim tvoje pojedine.«

Mobarek ga je takoj vedel v veliko kupolasto dvorano, kjer so bili gostje. Posadil ga je na prostor ob mizi in mu stregel sam kleče. Velikaši so se temu jako čudili in si tiho med seboj dejali: »Glej, glej, kdo je neki ta tujec, ki mu Mobarek streže s toliko spoštljivostjo?«

Po obedu je povzel besedo Mobarek in je dejal: »Velikaši iz Kaira, ne čudite se, da sem temu mlademu tujcu stregel na tak način. Vedite, da je to sin kralja iz Balsore, mojega nekdanjega gospoda. Njegov oče me je kupil za lasten denar. Umrli je, ne da bi mi bil dal svobodo, tako sem še vedno suženj in vse, kar imam, je po zakonu last tega mladega kralja, njegovega edinega dediča.«

Tu ga je prekinil Seju rekoč: »O Mobarek, izjavljam pred vso to gozspodo, vse kar imaš, je edino tvoje. Poleg tega mi sedaj povej, s čim bi ti mogel poslužiti?«

Mobarek je poljubil zemljo in se kralju spoštljivo zahvalil. Veselo so se nato zabavali ves dan.

Drugi dan je Seju dejal Mobareku: »Odpočil sem se, v Kairo se tudi nisem prišel zabavat, nego zato, da dobim deveti kip. Odidiva torej na pot.«

»Gospod, pripravljen sem iti s teboj, toda ne poznaš nevarnosti, ki so združene s pridobitvijo tega kipa, zato te na to opozarjam.«

»Ne bojim se nobene nevarnosti,« je odvrnil knez, »odločil sem se, da to storim. Svoj namen hočem dose-

či ali poginiti. Vse kar se zgodi, pride od boga. Le spremljaj me in boš tako stanovitven kot jaz.«

Ko je Mobarek čul to odločnost, je velel slugam, naj vse pripravijo za pot. Kralj in on pa sta medtem opravila predpisano umivanje in molitve. Na potovanju sta opazila brez števila redkih in čudnih stvari. Jezdila sta več dni, dokler nista prišla na prekrasne poljane, kjer sta razjahala. Tu je dejal Mobarek svojemu spremstvu: »Ostanite tu in pazite na našo prtljago, dokler se ne vrneva.« Nato je dejal Seju: »Pojdi, gospodar moj, hodila bova sama in peš. Blizu sva že strašnemu kraju, kjer je shranjen deveti kip. Potreboval boš ves svoj pogum.«

(Konec prihodnjic.)

Zgodovina sviloprejk

Ni znano, kdaj so začeli ljudje nositi svilene obleke. Vsekakor se je industrija svile razvila v davnih časih pri Kitajcih. Rimljani so dobili svilo primeroma zelo pozno. Latinski pisec Plinij, ki piše o tem čudovitem blagu, pravi, »da ga izdelujejo iz puha, ki raste na drevesnih listih in ki ga odstranijo z vodo«. Pozneje so Rimljani mislili, da dela svilo pajek, ki živi pet let in se hrani z brstjem vrtnic. Ko pogine, je njegovo truplo polno tenkega prediva, iz katerega se izdeluje svila.

Ta rimska nevednost je prihajala od tega, ker so Orientalci skrbno čuvali skrivnost izvora svile. Prekupčevalci in trgovci so s svilo služili ogromne vsote denarja. Plinij pripoveduje, da so svileno blago prodajali v Rimu stokrat dražje, kakor so ga kupili v Indiji. Obleka iz čiste svile je bila dolgo časa tako draga, da jo je lahko kupila samo cesarica ali oseba, ki je bila silno bogata.

Cesarju Justinijanu sta pravila dva misijonarja, ki sta prišla do Kitajske, da sta imela priliko videti gosenice, ki

delajo svilo. Cesar jima je obljubil zelo veliko, če bi s prihodnjega potovanja prinesla te gosenice s seboj. In to se je tudi zgodilo: nekaj let pozneje sta prinesla iz Kitaja jajca sviloprejk in sicer skrita v izdolbljenih palicah. Poklonila sta jih cesarju in mu povedala, kako jih je treba negovati in gosenice hraniti.

Pod njihovim vodstvom so pazno čuvali ta jajca in jih ogrevali z ognjem. Ko so gosenice izlezele, so jih hranili z murvovim listjem. Potem so po njih navodilih odvilj kokone. Tako so tudi v Evropi spoznali skrivnost sviloprejk. Gojiti so jo začeli najprej okoli Carigrada in v Grčiji. Šest stoletij pozneje je prešla ta kultura v Italijo, v 13. stoletju pa v Francijo. Takrat so začeli tudi v Južni Franciji na debelo saditi murve. Okoli l. 1520. so bile ustanovljene prve tovarne za svilo v Lyonu, ki je danes središče francoske industrije svile. Kralj Henrik IV. je dal zasaditi 20.000 murv v okolici Pariza, celo v parku svojega dvora in svojih gradov. V Južni Franciji valijo jajca na ta način, da jih nosijo ženske

v vrečicah na prsih, ker je človeška toplota najboljša za to. Črvi, ki izlezejo iz jajc, se v nekaj dneh štirikrat prelevijo. Ko prilezejo iz jajc, so dolgi dva milimetra, ko pa dorastejo, merijo devet centimetrov. To je pa mogoče doseči le, če dobe obilno hrano, kajti neznansko so požrešni.

Alojzij Potočnik

Mimo spomenikov po beli Ljubljani

Za mlade majniške izletnike

Že je prišel čas, ko poleta šolska mladina iz mesta na deželo, a ona iz dežele v mesto. Lepo je v mestu in na deželi, vendar si vsak želi majhne izpremembe vsaj za nekaj ur. Ni ga skoraj kraja brez kakih posebnosti, ki tujca zanimajo kakor domačina. Ta kraj se odlikuje po svoji prirodni lepoti, oni zopet po svojih zgodovinskih spomenikih. Posebno mladina iz dežele kaj rada poleti v glavno mesto naše banovine, v belo Ljubljano.



Robbov vodnjak pred magistratom

Petindvajset dni se hrani sviloprejka, potem se pa zabubi v kokon. Iz njega se slednjič prikaže zadnja oblika te čudne živali, metulj.

To je povest o spremembah tega dragocenega metulja, ki se mu imamo zahvaliti za čudovito sirovino, iz katere izdelujemo toliko krasnih stvari.

Ne trdim, da ni bil že marsikdo izmed vas v Ljubljani. Nudi se vam skoro vsako leto prilik dovolj, posebno o velesejmu spomladi in jeseni. Vendar je takrat vsa vaša pozornost posvečena velesejski razstavi in veseličnemu prostoru, zato vam za ogledovanje mesta ostane prav malo časa ali celo nič.

Poučni izlet pa je v prvi vrsti namenjen spoznavanju znamenitih poslopij, razstav, muzeja, narodne galerije, cerkva, spomenikov itd. Res je, da se zvedavo oko podeželskega otroka najraje ozira po izložbenih oknih bogatih trgovin, a tudi javni spomeniki vzbujajo pozornost. Vsak tak spomenik pa je za tujca res zanimiv šele takrat, kadar pozna njegov pomen in če ve, kdaj so ga postavili in kdo ga je izvršil. Da ustrezemo tej radovednosti, vas bomo v naslednjem seznanili z ljubljanskimi javnimi spomeniki.

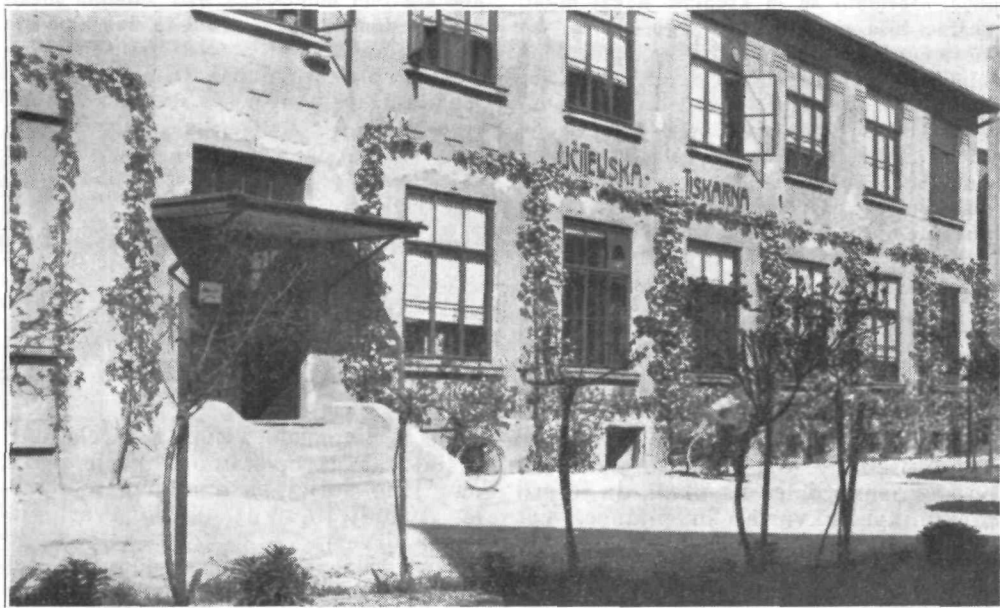
Predvsem se je za tak izlet treba temeljito pripraviti. Ne mislim, da si napolnite nahrbtnike z jedili, ki vam jih pripravi skrbna mamica, da ne omagate na potu, marveč, da že doma prej prečitате nekaj o stvareh, ki jih boste videli na izletu. Tako pripravljen izlet moremo res imenovati poučni izlet. Opozorimo vas, da se že doma seznanite z življenjepisom naših pisateljev in pesnikov, katerih spomenike hrani Ljubljana v svojem okrilju, tako: Trubarja, Vodnika, Prešerna. Prečitajte spise o kugi, turških bojih, o mestnem in emonskem obzidju, o Francozih na Kranjskem itd. Vse te podatke najdete v vaših čitankah. Posebno pa vam priporočamo, da vzamete v roke Zvonček iz leta 1926.—1928., kjer najdete popoln opis stare in sedanje Ljubljane. Taka priprava zelo omogoča spoznavanje znamenitosti izletnega kraja in bogato poplača vašo radovednost.

Večina podeželskih izletnikov izstopi na glavnem kolodvoru. Odtod zavije skoraj

vsak tujec — ako se ne pelje s tramvajem — po široki Miklošičevi cesti mimo visokih palač na Marijin trg. Poleg novega trimostja stoji Prešernov spomenik, delo akademičnega kiparja Ivana Zajca iz leta 1905. Spomenik predstavlja našega največjega pesnika. Nad njim drži pevska muza lovorjev venec. Na straneh podstavka pa sta reliefa (izbočeno kiparsko delo), ki kažeta njegovi pesnitvi »Mornar« in »Krst pri Savici«.

Po trimostju pridemo po široki Stritarjevi ulici na Mestni trg, kjer zagledamo najlepši spomenik mesta, vodnjak z obeli-

na skupina grbov bivših avstrijskih kronovin. Dalje vidimo na hodniku mnogo že zvenelih vencev, ki so krasili kraljev spomenik na dan otvoritve, in dva topova, ki sta bila vilita tudi v Pavji leta 1811. Eden ima tudi skrinjico za strelivo. Pred leti so ti topovi oznanjali požar v mestu in okolici, ob slavnostnih dneh pa so poveljevali razne prireditve. Na steni vidimo avstrijski grb iz časa cesarja Karla VI., ki je nekoč visel na pročelju mestne hiše. Na dvorišču stoji Herkulov vodnjak, ki je nekdaž dajal vodo prebivavcem Starega trga



Pred Učiteljsko tiskarno v Ljubljani, kjer tiskajo naš „Zvonček“, cveto hruške

skom in tremi vodnimi možmi. Ti trije kipi, iz katerih teče voda, pomenijo tri glavne kranjske reke: Savo (Gorenjsko), Krko (Dolenjsko) in Ljubljanico (Notranjsko). Zgornji del — obelisk — je iz enega kosa. Spomenik so postavljali 8 let, prva pošiljatev marmorja se je potopila, ko so marmor za kipe vozili po morju iz Benetk v Trst. Pred mestno hišo stoji dalje spomenik našega prvega kralja Petra I. Osvoboditelja, ki so ga odkrili dne 6. septembra l. 1931. Izklesal ga je akademični kipar Lojze Dolinar. Sedanja mestna hiša je bila sezidana leta 1718. V njej je sedež mestnega načelnika ali župana in mestnih uradov. V glavnem vhodu vidite na desni in levi dva topova. Desni je bil vlit l. 1780., levi pa v Pavji l. 1812. V desni steni je vzida-

in okolice. V prvem nadstropju sta lika nekdanje Emone in stare Ljubljanice iz dobe Valvazorja (1641.—1693.). Steno pa krasi doprsni kip avstrijskega cesarja Leopolda I., katerega je izklesal Robba, in mestni grb. Nedaleč od mestne hiše je škofijska palača. V veži te stavbe vidite na levi strani glavnega vhoda vzdignat Napoleonov grb, spomin na velikega vojskovodjo, ki je tod bival dne 28. aprila 1797. leta. Pred stolnico sta v septembru leta 1908. pri velikih protiaustrijskih izgredih od krogel nemškoavstrijskih vojakov padla Lunder in Adamič. Hvaležni narod jima je odkril spomenik ob stebru prehoda iz škofije v stolnico. Odtod pojdimo mimo semenišča, kjer stojita pred glavnim vhodom dva giganta (velikana). Izklesal ju je domači

kipar Luka Mislej leta 1714. Na Vodnikovem trgu smo! Tu stoji spomenik našega prvega pesnika Valentina Vodnika, ki ga je izdelal leta 1889. kipar Alojzij Gangl. Poleg pesnikovega imena vidite na sprednji strani tudi grb francoske republike, katerega je poklonil francoski konzul v znak hvaležnosti in spoštovanja do Valentina Vodnika. Na zadnji strani pa je zadnja kitica Vodnikove pesmi: »Moj spomenik« Kjer se danes razprostira tržišče, je do leta 1898. stala gimnazija, na kar nas še dandanes spominja nasproti spomenika na Grad držeča ulica, ki se imenuje študentovska ulica. Obrnimo se in krenimo nazaj mimo mestne hiše po Mestnem trgu. Tu se bo vaša radovednost lahko do sita napasla na velikih in lepih zalogah igrač, oblek in raznih dragocenosti. Opozoriti vas pa moramo na hišo št. 4, na Starem trgu. Tu je vzdana okrogla kamenita plošča z napisom: Tu je bil rojen Jozef Vajkard Valvasor 28. V. 1641. Ker poznate tega, za nas Slovence tako imenitnega moža že iz zgo-

dovine, zato o njem na tem mestu ne bomo govorili. Pojdimo dalje po tem najstarejšem delu mesta, do cerkvice sv. Florijana. Tu zapazite pri prejšnjem glavnem vhodu kip sv. Ivana Nepomuka. Kip je izklesal kipar Franc Robba leta 1727. Nekoč je stal kip v kapelici, na levem bregu Save pri Črnučah. Od leta 1878. je stal v desni kapelici te cerkve, lani pa so ga postavili na sedanje mesto. Kip je iz čistega kararskega marmorja in visoke umetniške vrednosti. Opozorimo vas tudi na kipa, ki stojita nad pročeljem v vdolbinah in predstavljata sv. Karla Boromejskega in Karla Velikega. Nekoč sta bila nameščena nad vhodom mestnih vicedomskih vrat. Tudi ta dva kipa sta iz Robbove delavnice. Nad stranskim vhodom je podoba Marije Pomočnice, delo slikarja Ivana Potočnika. Pod sliko je bil pred leti napis: Čudodelna varuhinja ljubljanskega mesta, spominjajoč na žalostne čase, ko sta kuga in kolera razsajali po Ljubljani.

(Konec prihodnjič.)

Ljilja Zupanc

Kako sta drvar in vrag kvartala . . .

Nekoč je živel mlad drvar. Vse dneve je prebil v lozi in sekal drva. Bil pa je poznan daleč na okoli, da je grd preklinjavec, kvartač in pijanec. Ker je bil še mlad, se mu je nekega dne zazdelo, da bi se oženil. Poslal je prošnjače v vas k najlepši mladenki. Dekle pa jih je zavrnilo: »Recite drvarju, da ga ne maram za moža, ker grdo preklinja, popiva in kvarta. Ker pa je postaven fant, bi se poročila z njim, če bi se odvadil teh grdobij. Pridite čez leto in dan in če se bo dotlej poboljšal, postanem njegova žena...«

Vrnili so se prošnjači k drvarju in mu sporočili, kar jim je naročilo dekle.

Poslej drvar ni več pil, ne preklinjal, ne kvartal. Čez leto in dan je ponovno poslal prošnjače v vas. In ker je tudi dekle zvedelo, da se je mladi in postavni drvar poboljšal, ga je vzelo za moža.

Bila je vesela poroka — — —

Po poroki pa je drvar pričel spet preklinjati in popivati. Kaj je hotela uboga žena? Bila je šivilja; noč in dan je šivala, ali vse, kar je prislužila, je njen lahkomišelni mož zakvartal. Jokala je in ga prosila naj se poboljša,

a nič ni pomagalo. Njena ostarela mati je od žalosti in sramote, ki je padla na njeno dotlej pošteno bajtico, umrla. A tudi to ni izmodrilo kvartopirskega drvarja.

Na kresni dan je drvar godoval. Ves dan je pohajkoval od krčme do krčme in vse novce zapil. Pod večer se je vrnil domov, sel za mizo in grdo preklinjal. Njegova uboga žena se je jokajoč odpravila k počitku, on pa je ostal v izbi ter pričel kričati:

»Moj god je danes, pa ga ni nobe-nega vraga, da bi z njim pokvartal!« — — —

Komaj je to izrekel, so se odprle dveri nastežaj in v izbo je vstopil sam vrag. Maček, ki je predel na peči, je prvi spoznal čudnega gosta. Zamijavkal je in se prihuljeno odplazil iz izbe.

V izbi pa je zasmrdelo po peklju.

Vrag je sel za mizo in se zarežal: »Ha, drvar, zval si me, prišel sem! Kaj želiš od mene? Le brž povej, da ti izpolnim željo, preden mine noč.«

Drvar se je malce ustrašil vragovega prihoda. Ali ker si ni znal drugače pomagati, je segel v žep in vrget na mizo kvarte, rekoč:

»Kvartati se mi je zahotelo, danes, ko je moj god... in če te je volja, vrzi z menoj!«

»Hoho, če nič hujšega ni,« se je zakrohotal vrag »kar dajva! Kvartati je tudi meni najljubša zabava...« In že je pograbil drvarjeve kvarte in jih razdelil: sebi pol, drvarju pol.

Dolgo, dolgo sta kvartala. Čim delj sta kvartala, tem bolj je vrag izgubljal. Pred drvarja pa se je nakopičil visok kup prikvartanega srebrnega denarja. — — —

»No, zdaj si pa brez vsega,« se je krohotal vrag. »Ničesar več nimaš, kar bi še lahko zakvartal.« —

»Ženo imam še!« je udaril drvar po mizi in zaklel. »Še za ženo igrava! Če bom izgubil, pridi čez šest let ponjo!« —

Vrgla sta kvarte — izgubil je drvar.

Na vzhodu je vstajal dan. Vrag je vstal s stola, se pretegnil in zatulil: »Pomni drvar, zakvartal si ženo! Čez šest let pridem ponjo!« — In oddirjal je v peklo.



»Ali bo dovolj za nočoj?« je vprašal vrag obogatelega drvarja in vrgel na mizo poslednje tri srebrnike.

Ali drvar ni še hotel jenjati. Zaskominalo ga je še po poslednjih treh vražjih srebrnikih. Premešal je kvarte in jih razdelil: sebi pol, vragu pol.

Pa se je odmaknila sreča od njega. Vedno bolj in bolj je izgubljal, dokler ni izginil kup srebrnega denarja nazaj v vražjo malho. Drvar se je jezil in preklinjal, vrag pa si je vihal črne brčice in se režal: »Hej, drvar, kaj ti nisem svetoval, da odjenjaj? Vidiš, zdaj pa nimaš nič več, kar bi še lahko zakvartal.« —

»Hišo imam še!« je udaril drvar s stisnjeno pestjo po mizi ter grdo zaklel. »Še za bajto igrava!« —

Vrgla sta kvarte — spet je izgubil drvar.

Kvartanje z vragom pa je drvarja izpametovalo. Ko je vrag že izginil, se je domislil, kaj je storil. Pričel je jokati; hudo mu je bilo žal, da je ženo zakvartal. Poboljšal se je. — Pričel je moliti in hoditi na božja pota! — — —

Minilo je leto. Drvarjeva žena je bila vesela, da se je njen mož izpametoval. Vsa srečna je bila zdaj v zakonu z drvarjem.

Minili sta dve leti: Bog jima je dal dete. Deček je rasel in bil v veliko veselje očetu in materi. Ko je odrasel v četrto leto, ga je pričela mati učiti lepih molitvic. Kadar pa se je česa hudo ustrašil, je vzkliznil: »Bog pomagaj!« — Tako ga je bila naučila pobožna mati.

Minilo je šest let. Na kresni dan je prišepal vrag pred drvarjevo bajto. Ti-

sti čas je bila drvarjeva žena na visokem drevesu in nabirala rdečih češenj za malega sinčka. Vrag pa je objel drevo in ga potresel, da je uboga žena padla na zemljo. To je videl sinko, ustrašil se je ter zajokal: »Bog pomagaj, mati, kaj ste padli?« —

Ko je vrag slišal besedico »bog«, je izginil ko veter. Ali tlažil se je: »Do polnoči imam še dovoli časa, da pridem po ženo. Po polnoči šele izgubim oblast nad njo. Zvečer se povrnem.«

In res. Ko je drvarjeva družinica že spala, se je vrnil. Skozi ozko okence se je pričel riniti v izbo, da bi ugrabil drvarjevo ženo. Tisti čas pa je stara ura na steni udarila polnoč in prebu-

dila drvarjevega sinčka. Predramil se je, videl, da se nekdo plazi skozi okno v izbo ter prestrašen zavpil: »Bog pomagaj, mati, nekdo se plazi v izbo!« —

Tuleč je izginil vrag od okna. Silno je bil jezen, ker mu je pošla peklena moč. Tam za hišo je stal, opeharjen za prikvartano dušo. In ker ni mogel drugega, je v svoji togotni jezi zagrabil drvarjevo bajtico in jo potresel, da se je kajbica močno poškodovala. Potlej je odtulil v peko. —

...Drvar pa je popravil bajtico in še dolgo let živel v zadovoljstvu s svojim sinkom in ženo. Klel, popival in kvartal pa ni nikdar in nikoli več! —

Viktor Plevelj

Zeleni Jurij v Beli Krajini

Ste že čuli kaj o njem? Letos je zgodaj prišel in nam pomladil svet. Pri nas v Beli Krajini ga posebno dobro poznamo in kakor vselej, se je tudi to pot oglasil prvi pri nas: ko je drugod še vse počivalo, se je pri nas že budo življenje, in ko so po Gorenjskem še pridno smučali, je bilo pri nas že vse zeleno. Pri nas se koplje mesec preje ko pri vas in naša Kolpa še cel mesec prija našim kostem, ko mrate vi že skoro za peč! Belokranjske gorice so polne sladkega grozdja in trte nam rode vinca na odmet. Vidite, tako je v Beli Krajini, ki je vam še tako neznana dežela, da mislite, da ni v njej nič zelenega, ampak vse samo bele, pa menda še celo sam snegec. In za vse to zelenje, cvetje in grozdje, pa še za bistro, toplo Kolpo moramo biti hvaležni Zelenemu Juriju, ki nas obišče tako zgodaj, kakor nikogar v naši slovenski zemljici ne! No in hvaležni smo mi v resnici zelo. Le poslušajte, kako ga sprejememo vsako leto z vsemi častmi.

Na predvečer njegovega godu ga vodimo po vasi. Navadno hodita po dva skupaj. Oni, ki je Jurij, ima preko glave poveznjen velik koš, ves pokrit z zelenjem in cvetjem, pa tudi kar ga gleda izpod koša, je vse ovito v zelenje. Spremljevalec vodi takega Zelenega Jurija od hiše do hiše. Oborožen je z veliko košaro, kamor spravlja darove za Zelenega Jurija. Glavno njegovo orožje pa je tul (nekaka piščalka), v katerega poje, oziroma tuli pred vsakim pragom, dokler se gospodinji ne omeči srce in vrže kaj v košaro. Tuli pa tole pesemco:

*Prošel je, prošel pisani vuzem,
došel je, došel Zeleni Jurij,
donesel je, donesel:
pedenj dugo travico,
laket dugo mlādico.*

*Dajte mu jajec, da ga ne bo zajec,
dajte mu dinar, da ga ne bo mlinar,
dajte mu mesa, da bo šel v nebesa,
dajte mu pogače, da mu noge poškoče,
dajte mu pleče, da bo k letu večje,
dajte mu groš, da bo k letu još!
Teško nam je stati pred vašimi vrati;
haj, haj, mlāda gōspa, bo li kaj?!*

Pa kakor je sedaj kriza povsod, v Belokrajini pa še posebej, tako se mora Zeleni Jurij že nekaj teh piškavih let »troštati« s samimi jajci. Kje dobiti dinar, četudi ga bo zato mlinar?! Tudi pleče se mu odreče, ni mesa in ni pogače, tako da Jurij slabo skače in ta križeva leta sploh ne more v nebesa. Kakor je Juriju težko stati pred vrati (v košu mu je najbrž precej soparno!), vendar včasih niti jajca ne dobi, čeprav so v teh časih kar po štirje za dinar. No, pa jaje se Jurij počasi vendarle nalezje in preden je utrujen, jih ima njegov spremljevalec — vodnik najmanj 50 v košari! Toda dinar, dinar! Tega pa ne premore deset Zelenih Jurijev skupaj! Kajti je dinar v teh časih najvažnejša stvar v deželi in ne izpusti ga, kdor ga drži, pa če pride ponj sam sveti Jurij iz nebes!

No in če še tako manjka denarcev, Belokranjci niso nikdar kislih obrazov, saj imajo »merak« vinskih gor, ki dajejo zdravje in dobro voljo!

Ugrabljeni kraljevič (Pravljica)

18.

Dolgi meseci so pretekli po teh dogodkih. Nekega ranega jutra v zgodnji pomladi je dirjal mlad jezdec po ulicah Toleda.

Zavil je skozi visoke, mogočne oboke Puerta del Sol (vrata sonca) in nato dalje proti beli kneževski palači.

Mlad, zal, komaj petnajstleten dečko ni bil nihče drug kakor naš Tonček, zdaj don Antonio, posiljenec kneza dona Pedra.

Jezdil je navsezgodaj iskat zdravil za bolnega princa. Najslavnejši arabski zdravniki so bili pozvani na knežji dvor, da bi rešili mlado življenje prinčevu. Predpisovali so najrazličnejša zdravila, toda težka bolezen princa dona Fernanda se ni hotela izboljšati.

Trpljenje in žalost sta zasadila v mlado telo kal zavratne pljučne bolezni. Princ je pokašljeval, hiral in venel kakor nežno drevesce, a nazadnje je moral leči.

Na visokem vzglavju je počivala prinčeva glava. Njegov shujšani obraz se skoro ni razločil od belih blazin, samo črne oči so gorele v svetlem sijaju; njegov pogled pa je plaval skozi odprto okno na vrt, kjer se je vzbujalo novo pomladno življenje.

Ko je vstopil Tonček, se je princ željno ozrl proti durim.

»Prinašam ti zdravil, Fernando. Ta ti bodo gotovo pomagala.«

Francka, ki je stala ob prinčevem vzglavju, je vzela stekleničico, ka-

nila nekaj kapljic med vodo in podržala princu pred usti. Ta je izpil samo požirek, več ni mogel. Francka je postavila kozarec na stran. Nežno je popravila princu vzglavje.

Trinajstletna deklica — v gradu so jo klicali za dono Francisko —



je bila pravi angel za bolnega princa. Noč in dan je sedela ob njegovi postelji in mu stregla.

Tudi zdravniki so bili neprestano v gradu, vsako uro so poročali globoko potrtemu knezu o stanju visokega bolnika.

»Ali se počutiš kaj bolje?« je vprašal Tonček princa, stoječ ob postelji.

Princ se je žalostno nasmehnil.

»Pa mi je res danes nekako laže v prsih, včasih začutim, da bi lahko

kar vstal. Oh, kako lepo bo takrat, ko se bomo sprehajali po vrtu, med rožami in cvetjem. In mi bosta pripovedovala o vajini lepi domovini, o tistih gorah, o tistih krajih, ki so pri vas — o vsem mi bosta pripovedovala.«

Princ je izmučen utihnil. Tonček je stiskal njegovo blede roko v svoji. Čez nekaj časa je princ zopet izpregovoril.

»Kje pa je opica Diki?«

»Tu čepi, ob tvoji postelji, Fernando.«

Odkar je princ ležal bolan v postelji, je opica Diki postala vsa otožna.

Vedno se je stiskala v kakem kotu prinčeve sobe in neznansko žalosten ji je bil pogled. Gotovo je slutila smrtno bolezen svojega gospoda.

»Moreno,« je nenadoma poklical princ svojega paža. »Pokliči očeta in vse druge.« Moreno je odšel.

Ta zvesti prinčev sluga se ni ganil od postelje svojega bolnega gospoda. Oči so mu bile vedno polne solz. Kako bi rad pomagal princu, če bi mogel!

Tišina in molk sta zavladata v sobi. Slišati je bilo samo težko dihanje princa. Okoli postelje so stali knez, nekaj visokih dostojanstvenikov, knezov telesni zdravnik, Tonček, Francka in stara dovilja Clasi-da s sinom Rodrigom, ki se je bil spokoril in postal jezuit.

Prinčev pogled je strmел skozi okno v daljavo.

»Oče,« je nenadoma zaklical princ, »zdaj mi je pa odleglo, zdaj pa že lahko vstanem.«

In se je skušal dvigniti v postelji. Francka ga je rahlo potisnila nazaj.

Kneza je dušilo v grlu, komaj je zadrževal solze.

»Počakaj še, sinko, jutri, ko boš popolnoma zdrav, vstaneš in pojdeš na izprehod po zelenem parku.«

Princ se je začudil.

»Jutri. Ne, oče, jaz pojdem danes. Poglej, kako lepo je zunaj, kako duhti pomladni vrt! In kako krasna je pomlad! Poglej, nasproti mi prihaja, vsa belo oblečena, vsa v cvetju. In smehlja se mi, z roko me vabi, naj pridem za njo... Ah, oče, jaz grem na to pot, saj je vsa postlana z rožami...«

S smehljajem na ustnicah je princ široko razprostrl roke, kakor da hoče objeti nevidno bitje.

Tonček in Francka sta ihtela, Morenu so curkoma tekle solze po licih, stara Clasi-da se je komaj zadrževala, da ni glasno zajokala.

Vsi navzoči so imeli solzne oči.

»Oče, ne bodi žalosten! Tonček, Francka, podajta mi roke, da gremo na cvetoči vrt, pogledajte, kako se mi smehlja Pomlad, ah, meni je... tako... lahko... v duši... pojdimmo...«

Široko je odprl oči, nasmeh je zamrl na ustnicah, zgrudil se je nazaj na blazino.

Princ don Fernando je izdihnil.

19.

In spet je minilo več let.

Kneza dona Pedra že zdavnaj ni bilo več med živimi. Umrl je bil kmalu za sinom, ker ni mogel preboleti smrti svojega edinca.

Njegov naslednik na mavriškem prestolu v Toledu je postal — Tonček.

Mladi don Antonio je bil menda prvi knez slovenske krvi na mavriškem prestolu v Španiji.

Njegova sestra Francka — princesa dona Franciska — ki se je razvila v krasno devojko, je bila že po naravi skromnega in pobožnega značaja. Odpovedala se je svetū in odšla v samostan. A knez don Antonio je še dolgo vrsto let vladal v svoji deželi. Bil je neustrašen, pogumen in očetovsko dober knez, zato ga je vse ljudstvo ljubilo in spoštovalo.

Tudi na svoj rojstni kraj se je spomnil večkrat in takrat ga je bridko zbolelo pri srcu, ker je vedel, da svoje slovenske domovine ne bo videl nikoli več.

20.

Sivolasi župnik v Preski na Gorenjskem je nekoč pregledoval stare krstne bukve, kamor so še njegovi predniki vpisovali imena novorojencev.

Prelistoval je debelo knjigo, prebiral imena in je med drugim opazil

na neki strani besede, ki so bile rdeče podčrtane. Glasile so se takole: — V tej fari sta bila rojena Tonček in Francka Mrak, brat in sestra, ki so ju Turki nekoč odpeljali v sužnost. Po čudnih potih sta prišla v daljno špansko deželo, kjer je Tonček postal naslednik nekega princa iz Toleda, Francka pa je odšla v samostan. Pred mnogimi leti sta prišla pogledat svojo staro domovino. Ker pa nista našla nobenih svojcev več, sta se odpravila nazaj na Špansko.

Vrnila pa se nista nikoli več.



Fran Roš

Maj

Maj je tiho stopil v gaj.
Veje so ozelenele,
rože sladko zaduhtele,
vsepovsod je sam sijaj.
Ptice mehko so zapele,
da bi srca nam ogrele
in odprle na stežaj.

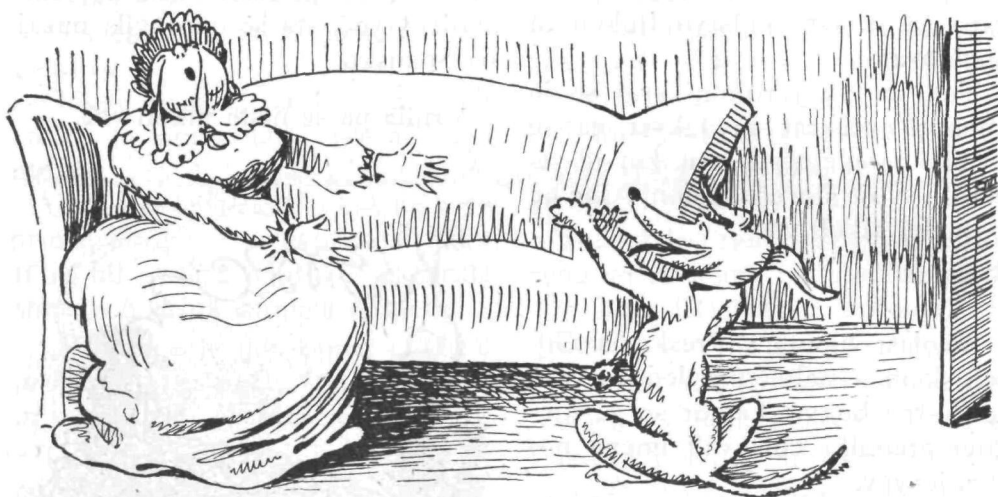
Kdo je žalosten še zdaj?
Jurček v temnem kotu joče,
njemu se veselja noče,
pa še sam ne ve, zakaj.
Kisli Jurček naj le stoče,
če se mu tako že hoče,
z nami noče v svetli raj.

Saj minil bo tudi maj.
V zimi pa se žalostili
bomo in solze cedili,
saj za to bo čas tedaj.
Zdaj se bomo veselili,
Jurčka pa doma pustili,
ljubi maj nas kliče v gaj!

Velika zadrega — da še nikoli tega . . .

Kdo je v zadregi? Bobi? Ne, tega pa še nikoli: Bobi zadrege sploh ne pozna. — V zadregi sem jaz radi Bobija. In zakaj?

Čas beži, spet konec bo maja . . . A moj Bobi brez konca in kraja se vije dve leti in pol skoro v vseh številkah vzdolž in je skoro daljši kot jara kača in stekel polž.



Da se razvije povest mi bolj hitro in gladko, moram omeniti kar na kratko:

Bobi je v tihi majski večer sviral na Nuškin klavir in ga temeljito popravil. V golobnjaku je tri bele golobčke zadavil.

Gojil je nogomet, saj to je zdaj moda, pa je tako ravnal, neroda, da je ležala v čepinjah žoga — posoda.

Ko je šla Nuška v gledališče, je zmetal iz omare na smetišče tri pare čevljev in vse Nuškine halje in tako naprej in tako dalje.

O binkošti je Bobi pogoltnil birmansko uro, spodil iz gnezda sosedovo kuro in sam „valil“, pa je tako ravnal z jajci, da je vse pobil. Zlatorumena je bila vsa dlaka od rumenjaka in je bil ves Bobi jajčja omaka . . .

„Kokodajci, kokodajci, kaj si naredil z mojimi jajci?“ puhne tedajci kura, razvname jo sveti srd, prične se dvo boj na življenje in smrt, ki je trajal tričetr ure, brez premirja, da je obležala kura brez repa in perja.

„Hej, zmagovavcu pritiče odlika“, pravi Bobi in že stika po skrivnem predalu, kjer Nuška zlatnino hrani, prstani se bleste in uhani. — „Tole bo nekaj, tu križec je zlat, brž na verižico, nato pa za vrat!“

Z zaslužnim križcem se ponaša po cesti... Ej, Bobi ima še toliko grehov na vesti, da še več let ne bi bilo konca povesti. — Otroci vi mali, bi že veliki postali, razširilo bi se vam obzorje in ne bi več čitali mladinske štorje. — Bobijeva povest vas ne bi zanimala in jaz bi zaman rimala:

Bobi in binkoštna ura, Bobi in sosedova kura, saj bi bila za vas že pred vrati — matura. Zato za danes

Zaključek, ki še ni konec:

Kaj se hoče, kaj se hoče,
Nuška vzdise, Nuška joče.

„Kaj prišla je le ta Špela,
kaj sem to žival sprejela,
saj je taka kot utekla
bi hudobcem prav iz pekla.

V boju z njo sem brez premirja,
strah, trepet je vsega Mirja,
kaj, kako naj zdaj storim,
da se Bobija znebim.“

Kaj se hoče, kaj se hoče,
Nuška vzdise, Nuška joče,
a prepozen zdaj je kes —
upropastil jo je pes!

Brafa •

Živel je graščak, ki je imel dva sina. Prvi je bil majhen in debel kakor osvaljek, a drugi suh in dolg kakor slamnata bilka. Debelemu je bilo ime Primož, suhemu Šimen.

Oče ni imel na vrtu nobene jablane, a večkrat si je zaželel sočnih jabolok. Kako prijetno bi bilo, če bi mu rasla na domačem vrtu, lahko bi jih obiral in jedel po mili volji.

Pa je poklical graščak oba sina in jima ukazal:

»Pojdita po svetu in najdita mi dobro jablan. Vzemita od njenih sadežev pečke in prinesita jih, da jih vsejemo na vrtu in dobimo poštena jabolka! Plačila vama ne obetam, kajti kdor bo boljši gospodar, bo moj naslednik in njegova sreča bo, če si že zdaj preskrbi dobro sadje!« —

Sina sta se poslovila od očeta, si stisnila desnici in se bratovsko objela, kajti ljubila sta se in med njima ni bilo zavisti, ne zlobe.

»Hodi, bratec, in vsa sreča s teboj! Vrni se zdrav in vesel, jaz te ne bom pozabil!« je govoril Primož.

»Tudi jaz ne tebe, dragi moj brat!« je dejal Šimen in že sta se razšla.

Šel je Primož in šel ter došel šele čez dva dni do stare kolibe sredi žitnega polja. Nikjer ni bilo ne oken ne vrat. Ko je tipal okoli nje, je našel široko odprtino in se zbasal skozi ter se znašel v tesnem, mračnem prostoru. Komaj se je vlegel in zaspal, ga je že zdramilo ščipanje in javkanje:

»Kdo si, predrzneš, da si upaš v mojo hišo? Takoj ven!«

Primož ni ugovarjal, pošten je bil in takoj si je mislil, da se je vrnil gospodar kolibe. Radoveden je bil, kakšen mož je to. Zlezal je po vseh štirih nazaj iz koče in zagledal v mesečini majhnega, debelega možička, ki je bil oblečen v zeleno ob-

leko in ves prašen, a za pasom je imel privezano veliko malho, ki mu je segala skoro do tal.

»I, kdo si vendar?« ga je Primož radovedno vprašal.

»Ker si me slušal, ti rad povem. Jaz sem pritlikavec Semenjak. Na seme, ki ga kmet poseje, moram posejati tudi jaz čudovito seme, ki da njegovemu semenu moč brstenja, sicer bi ostalo vse mrtvo. Pojdi, raztegniva mojo kočo in lahko boš tudi ti v nji prenočil!«

Primož ni vedel, kaj misli storiti pritlikavec. Oba sta komaj zlezla v tesno kočo.

»Upri se v steno kakor jaz!« je ukazal čudni možek in že se je koliba razširila, da sta imela oba dovolj prostora.

Primož je zaspal in spal do jutra. Ko se je zjutraj zbudil, je bil pritlikavec že na nogah in ga povabil:

»Pojdi z menoj po svetu! Naučil se boš spoznavati najboljše semena in najplemenitejše sadje!«

Primož se je spomnil na jabolka in je takoj pristal.

* * *

Medtem je Šimen taval sam po drugi strani gozda. Bil je že teden dni na poti, tako da se je njegovo suho telo že kar usločilo, mesto trebuha je imel udrtino in nadlegoval ga je tak glad, da so ga obhajale slabosti.

Čez teden dni je šele došel do kmetske hiše, kjer ga je sprejela neka stara kmetica in mu postregla s črnim kruhom in kislim mlekom. Vprašal jo je, kam gre pot, po kateri se je namenil, pa mu je odvrnila, da naravnost v razbojniški brlog.

Mladenič se ni prestrašil, pogumno je korakal dalje in se drugo noč res znašel v hiši razbojnikov. Nikogar ni bilo doma. Le v kuhinji je

čepela na črvivem stolu stara kuharica in dremala. Ko je začela njegovo hojo, se je tako prestrašila, da je skočila kvišku in odrevenela. Oddahnila se je šele, ko je videla, da je prišel tujec, zakaj roparji so bili z njo zelo neusmiljeni in pretepali so jo za vsako malenkost.

Starka mu je postregla z jedačo in pijačo ter mu povedala, koliko mora pri razbojnikih pretrpeti.

Šimen jo je povabil s seboj.

»O, kako rada grem. Hčerka me doma čaka, mlada je in mila, vem, da vedno plaka za menoj!« je odvrnila ženica.

Kuharica je povedla mladeniča po vseh sobah. Dospela sta do velike zakladnice, kjer sta si naložila polne žepe dragih kamnov in zlata. V nekem kotu je našel Šimen tri zlate pečke. Kuharica mu je takoj pojasnila:

»To so pečke zlatih jabolk, glavar jih je ukral v čarobnem vrtu devete dežele!«

Hitro sta odšla iz zakladnice v hlev, kjer sta zapregla edinega konjiča in že sta hitela čez drn in strn.

* * *

Primož se je vrnil domov in vsadil v zemljo pečke, ki mu jih je dal pritlikavec. Pečke so takoj zabrstele, prikazali so se poganjki in že je raslo drevo. Preden je poteklo leto, je drevo cvetelo in rodilo sad. O kakšna sočna jabolka so bila!

Dravski

Zakaj naj ljubimo Koroško?

Nemci pogosto pišejo, da koroški Slovenci »govore čisto posebno narečje, ki je od slovenskega jezika zelo različno«. Kaj je odgovoriti na to? Prvič, da koroški Slovenci sploh ne govorijo enotnega narečja, marveč razna bistveno različna narečja. Drugič, da so ta narečja zelo podobna sosednjim slovenskim izvenkoroškim narečjem. Tako n. pr. v št. Lenartu v Ziljski dolini govorijo isto narečje kakor v sosednji

Stari graščak jih je jedel in si radostno mel roke.

Tudi Šimen se je vrnil. Bil je bogat. Vsadil je na očetovem vrtu zlate pečke in odhitel k lepi hčerki razbojniške kuharice. V bližini gradu sta si sezidala hišo in se poročila.



Pognale so zlate pečke, cime so urno brstele, zraslo je drevo, a na njem samo eno jabolko, ki je bilo zlato in je sijalo kakor zvezda. Vsi so se ga razveselili in ga odtrgali, drevo pa je nato takoj usahnilo.

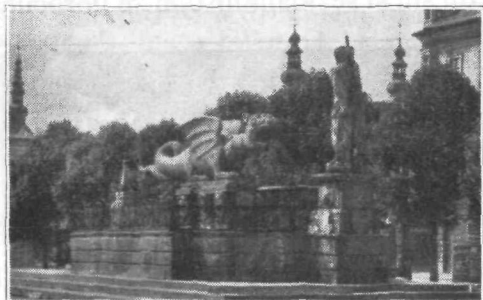
Graščak je bil žalosten, a Šimen se je smejal:

»Čemu mi vaš grad? Naj ima vse skupaj Primož, kajti njegova jablan je bila prava in zdrava! Kaj bi z zlatom, če bi pa zemlja ne rodila pravega užitnega sadja?«

In Primož je postal graščak, a brata sta si ostala prijatelja do smrti.

venskemu narečju. Nasprotno pa sta ziljsko in podjunsko narečje zelo različna.

Značilno za rožansko kakor za ziljsko narečje je, da se kakor ponekod na Gorenjskem črka »k« pred »i« in »e« izgovarja kot »č«. N. pr. »čita« namesto »kita«, »če-



Celovski „lintvern“

pa« namesto »kepa«. Podjunkskemu narečju pa je taka izgovorjava popolnoma tuja. Podjunčan pravi: »kje«, »kita«, »kihat« itd. Pač pa je posebnost podjunskega narečja značilna izgovorjava samoglasnikov, ki se izgovarjajo podobno kakor ponekod na štajerskem. N. pr. »svomo trasem« (slamo tresem); »môti« (mati); »tristo môčkov« (tristo mačkov); »kam pa grâš« (kam pa greš); »pa jutr dôš še anéga« (pa jutri daš

še enega); »patek« (petek; tudi Poljaki pravijo »patek« namesto »petek«); »jaz'k« (jezik).

Zanimivo je, da v Podjuni nekaterih besed, ki so v Rožu, ob Zili in na Gorenjskem splošno v rabi, sploh ne poznajo. Podjunčan ne pozna besede »fleten« (ki prihaja iz nemškega »flott«), v Rožu je to, podobno kakor na Gorenjskem, najnavadnejša beseda. Rožan pravi kakor Gorenjec: »mavha«, Podjunčan: »torba«. Rožan pravi: stric, Podjunčan: ujc in ujčej (pomanjševalno). Rožan pravi: tle (= tukaj), Podjunčan: štu.

Popolnoma različen je naglas. Podjunski naglas spominja na hrvaščino, v Rožu in ob Zili naglašajo kakor na Gorenjskem. Podjunčan pravi: véčer, n. pr.: dober véčer, ime, srébro, zláto, blágo, kóze, drúve (= drva), jésen, vígred, účen, visok, péčen in páčen, dóma, úho, óko, zóbi, lúdi. — Rožan pravi: veja je počila, Podjunčan: veja je poknila. Rožan: je že prou, Podjunčan: je že prau.

V Podjuni pravijo: kruh, nit, miš, nič, dim; v Rožu in ob Zili pa kakor na Gorenjskem: kr'h, n't, m's, n'č, d'm.

Rožansko narečje je mehkeje od Podjunskega.

(Konec prihodnjič.)

Izdelki iz steklenih biserov

Če hočemo ob katerikoli priliki, pa naj si bo to za god ali rojstni dan mamici, očku ali sestricam, kaj lepega in koristnega podariti, imamo takih daril za drag denar skoro v vsaki trgovini na razpolago. Toda veliko večje veselje napravljajo nam in našim obdarjencem darila, ki jih izgotovimo v ta namen sami. Zelo priporočljivi za darila so različni izdelki iz steklenih, lesenih in koščenih biserov (kroglic, ploščic, koral), ki jih lahko kupimo v vsaki trgovini, kjer prodajajo vezenine in druge take izdelke.

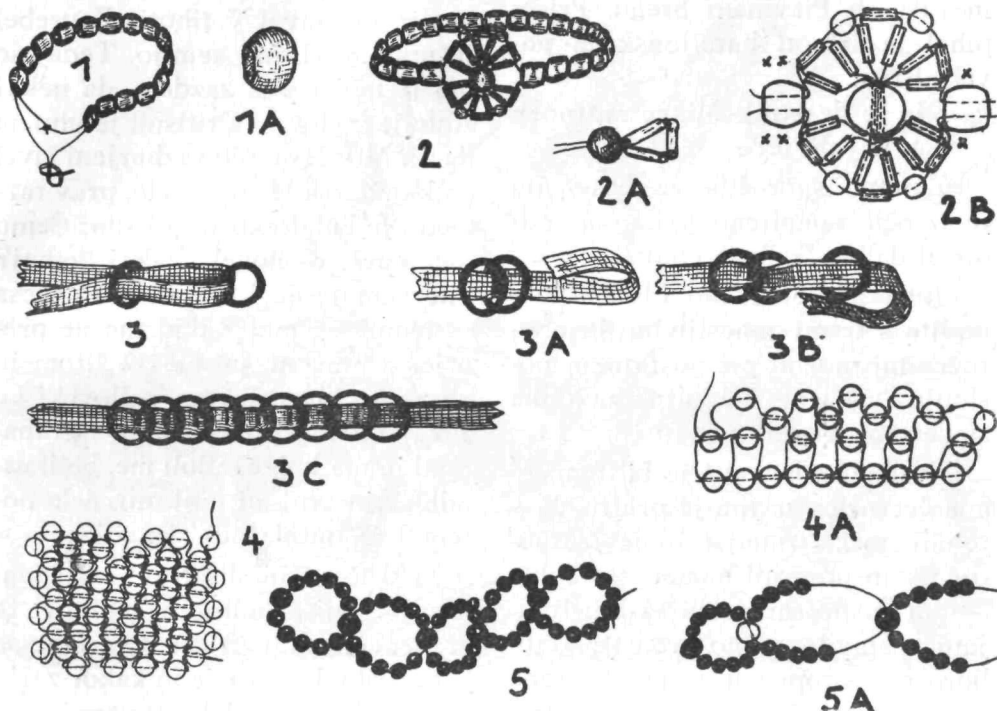
Na naši sliki (št. 1., 2., 3.) vidimo tri različne obroče za prtičke, napravljene iz tega materiala. Obroč št. 1 je napravljen iz 17 ploščatih biserov z dvema luknjicama (št. 1 a), ki so nanizani na dveh tankih gumijastih vrvicah, katerih konce enostavno zavozlamo (št. 1). Za obroč, ki ga vidimo na sliki 2., potrebujemo 18 lesenih kroglic, približno 1 do 1½ cm dolgih in ½ cm debelih, nadalje en okrogli biser s premerom ½

do 1 cm, 4 majhne, enkrat preluknjane kroglice in več ploščatih biserov. Najprej potegnemo močno tenko vrstico (surovi sukanec) skozi okroglo kroglico, nanizamo nanj tri podolgovate in potegnemo vrstico zopet skozi okroglo kroglico (glej sliko 2 a). Nato nanizamo zopet tri podolgovate bisere in potegnemo na isti način kakor preje vrstico skozi okrogli biser. Tako delamo naprej, da dobimo končno nanizane šestkrat po 3 bisere v obliki zvezde (slika 2 b). En konec vrvice, ki ga v začetku izdelave nismo nič rabili, in drugi konec pa trdno zavozlamo skupaj. Nato vzamemo dve tenki gumijasti vrstici kakor pri obroču št. 1, potegnemo eno v levo, drugo pa v desno pri točki X skozi prvo kroglico, ki tvori rob zvezde, nanizamo nanjo po en majhen okrogel biser in potegnemo gumijasto vrstico skozi naslednjo podolgovato kroglico. Tako delamo dalje, da prideta oba konca gumijastih vrvic pri točki XX skupaj. Na-

to nanizamo ploščate bisere in zavozlamo zopet oba konca gumijastih vrvic. Obroč za prtiček je končan in je kaj ličen in pripraven.

Prtičkov obroč (št. 3) je posebno prikladen tam, kjer je v družini več članov; vsak si namreč lahko izbere svoj obroč za prtiček po barvi, ki jo ima trak. Na ta način lahko prtičke ločimo med seboj po barvi obroča. Za sestavo tega obroča potrebujemo močan, pisan ali enobarven trak v širi-

kroglico v prvi vrsti in potegnemo vrvico skozi naslednjo. Nato nataknejo zopet novo kroglico, pustimo eno v prvi vrsti nedotaknjeno in potegnemo vrvico skozi naslednjo kroglico. Tako delamo kar naprej, da je druga vrsta gotova (slika 4 a). Ko je vrvica potegnjena skozi zadnjo kroglico prve vrste, nanizamo nov biser in potegnemo vrvico skozi zadnjo kroglico v drugi vrsti. Če nataknejo nato še eno novo kroglico, pričnemo delati s tem tretjo vrsto. Naša



ni 1 cm in dolžini 50 do 60 cm in 10 belih koščenih obročkov (kakršne rabi mamica za zastore) s premerom 12 mm. Najprej nanizamo dva obročka na trak, potegnemo začetek traku skozi prvi obroček (slika 3 a) in nato še enkrat skozi drugi obroček. Tretji obroček nataknejo zraven in potegnemo trak zopet skozi drugi in še enkrat skozi tretji obroč (slika 3 b). Nadalje nanizamo četrti obroček, potegnemo trak skozi tretjega in še enkrat skozi četrtega. Tako spravimo vse obročke na trak in zvežemo začetek in konec traku v lepo pentljo (št. 3 c).

Iz okroglih biservov v različnih barvah izdelamo lahko še podstavek za vaze in podobno posodje (slika št. 4). Najprej nanizamo na tenko vrvico neenako število biservov. Zadnja nanizana kroglica tvori prvo za prihodnjo vrsto. Vrvico potegnemo še enkrat skozi predzadnjo kroglico prve vrste, nataknejo nov biser, izpustimo eno

slika nam pokaže potek izdelave pri še nedokončanem kosu podstavka; slika 4 pa predstavlja končani podstavek.

Ogrlico (slika 5) naredimo iz nekaj majhnih steklenih biservov in iz nekaj večjih, ki naj bodo manjšim primerne barve. Najprej vzamemo kos močne svilene vrvice, nanizamo nanjo pet majhnih biservov, nataknejo na te večji biser, nato naberejo na vrvico zopet pet majhnih biservov in zopet enega velikega. Vse to potegnemo proti sredini, da ostaneta oba konca vrvice enako dolga. Skozi večjo kroglico potegnemo od druge strani drugi konec vrvice, tako da se obe vrvi v kroglici križata. Nato nanizamo spet na vsako stran po 5 biservov in križamo trake v večjem biservu (slika 5 a). Tako delamo toliko časa, da je ogrlica dovolj dolga, nato jo zavežemo.

To bo veselja v hiši, ko bosta gođovali zlata mamica in ljuba sestra!

Deček iz sirofišnice (Povest)

Svidenje

Že se je popoldne nagibalo k mraku, ko je prav blizu udarila granata in sesula poslednjo hišo, ki je samevala ob Piavinem bregu. Priso-pihal je sel od bataljonskega po-veljništva.

»Kje je desetnik Mikec Anton?«

»Tu, kaj pa je?«

»Zaupno sporočilo za vas«, mu je izročil zalepljeno pismo in od-dirjal dalje. Tone je čital:

»Jutri zvečer točno ob enajstih bodite s tremi zanesljivimi in obo-roženimi možmi pri postajnem po-slopju Susegana. Nadaljna navodila slede tam. Poveljstvo.«

Ob napovedani uri je bil tam. Še ena četvorica se jim je pridružila v temni noči. Pripeljal jo je nadpo-ročnik in pojasnil namen sestanka. — Na nasprotni strani so bili Itali-jani postavili močno predstražo, o-boroženo s topiči, in to je bilo treba uničiti. Vsak mož je dobil razstre-ljivo, s katerim naj bi uničili topiče. Prodirali so po določenem načrtu. Najprej so zlezli v predpolje in se splazili do brega, kamor je bil od-delek pionirskih čet skrivaj že prejšnjo noč skril dva čolna — za vsako napadalno patruljo po enega. Toneta je določil poročnik za vo-ditelja prvega čolna, sam je prevzel poveljstvo nad drugim, stisnil v eno roko revolver, v drugo pa uro.

»Čez pol ure bo začela streljati naša artiljerija, razbijala bo nepre-trgoma pet minut, medtem bomo napadli. Dečki, izkažite se!«

Ko je dal Tone potrebna navodila in razporedil vojake, se je stisnil k zemlji in se vdal premišljevanju. — Tik pred njim je lezla Piava in gr-grala, noč je bila temna in prikrit nemir je plaval v tihoti. Zagrebel je prste v vlažno zemljo. Tedaj se mu je nenadoma zazdelo, da nekaj zdihuje v globini. Pritisnil je uho na tla... Morda so bili razburjeni živci ali kaj, zares je zdihovalo, prav raz-ločno je čul, kako je prosilo: Čemu me tepeš, o človek, zakaj, zakaj? Sita sem tvoje krvi, kosti in mesa — usmili se me! Zakaj me ne pre-orješ s plugom, poseješ z žitom in obsuješ z blagoslovom, o človek! Le zakaj mi razkopavaš prsi z grana-tami in me kolneš. Boli me, boli, us-mili se in vrni mi moj mir, šele po-tem boš našel tudi ti svojega...«

Tisti čas so slišali v raztepeni zemlji bojišč milijoni trpinov ta hrepeneči vzdih zemlje. Glasneje se je oglasilo domotožje in kakor zarja novega upa je objelo vsa srca...

Zasikalo je skozi zrak in vsule so se granate in razpočile, da je on-stran brega rdeči sijaj švignil v gluho noč. Še je bobnelo na italijan-sko predstražo, ko se je iz noči za-čulo kratko poročnikovo povelje:

»Naprej!!!«

Skočili so v čolne in so pod zaščito železne toče hitro pluli proti na-sprotnemu bregu. Ko sta rilca čol-nov udarila ob suho, je utihnila ka-nonada. Devet tigrov se je besno zagnalo proti sovražniku. Tone je z granato v roki tekkel prvi, se spod-tikal in kobacal po tleh. Deset met-

rov pred njim je zaregljala italijanska strojnica in krogle so strupeno zasršele v temo. Devetorica je zavihetela granate, jih zagnala v jarke, se pognala naprej in sekala in ubijala. Tone je bil prvi med njimi, hujši in bolj divji od drugih; vsi dobri sklepi niso pomagali: Kadar

pljuskala kakor v prekipevajočem loncu. Ognjeni dež je zdaj sekal v vrste patrolje. Vsak se je stisnil, kamor je mogel, nič ni pomagalo. Najprej se je zgrudil in izginil v reki poročnik. Tone se je zleknil pod breg in pol v vodi čakal s stisnjenimi zobmi svojega konca. Dolge



je zaslišal bojni trušč, se je vse zameglilo, krvave lise so mu zaplesale pred očmi, takrat je pred njim trepetal sovražnik in zaman prosil milosti — zarjovela je zver v človeku. Z mrzlično hitrostjo so nabasali topiče z razstreljivom, položili vžigalne vrvce in — resk — z oglušujočim treskom jih je razneslo. Vse to je bilo delo nekaj trenutkov. Sedaj pa hitro nazaj, dokler se ne vzdrami sovražnik! Ko so pritekli do čolnov, se je že vsula toča italijanskih granat v reko in tako odrezala napadalcem povratek. Neprenehoma je udarjalo, da je voda

ure je trajalo besno streljanje... Šele ko je prva zora dneva lezla v jasno nebo, je ponehalo najhujše. K sreči se Italijani še niso upali zavzeti svoje razdejane straže, ker so mislili, da tam kar mrgoli sovražnikov. Tone je prestal najhujše trenutke svojega življenja. Bolj mrtev ko živ se je končno previdno izvlekel iz blata in se ozrl okolu sebe. Čolni so se bili potopili ali jih je pa voda odnesla, okoli njega je bilo vse mirno, gotovo je vse mrtvo, si je mislil. Ni kazalo več čakati, nevarnost je vsak trenotek naraščala. Reka ni bila preširoka in v jutra-

njem mraku bi jo morda brez nezgode preplaval, tem varneje, ker jo je pokrivala lahna megla. Že je hotel izvršiti sklep, tedaj je blizu njega nekdo zastokal, da se je Tone presunjen ozrl. Tam v grmovju je ležal ranjen tovariš. Skočil je k njemu. Ko se je sklonil in mu pogledal v obraz, je zakričal. Tudi ranjenec je težko zahropel in stegnil roko, proseč usmiljenja. Tone je klecnil poleg njega, grozeče dvignil težko pest, v glavi mu je zašumelo in krvave lise so mu zaplesale pred očmi.

»Torej sem te vendar našel!? Izdajalec, ubijalec, kaj? Ubijem te! Ali me poznaš?« Težko je dihal, vsa zadržana maščevalnost se je razbesnela v te besede. Z rokami ga je zgrabil za golt in ga stresel, ne meneč se za pretečo nevarnost. Sedaj mu je bilo vse eno — če bi tudi umrl. Zadrževal je stud in jezo in z naslado zavrtal sovražni pogled v onemoglega nasprotnika.

Ta je široko razprl veke in se zgrozil. Mišice v obrazu so mu zatrepetale in z mrtvaškim glasom je odgovarjal:

»Ti si — Tonek... Ali me boš sedaj ubil?« Povesil je pogled in zamižal v pričakovanju smrtnega udarca. Nenadoma se je pa vzpel in hripavo zatulil:

»Nikar!! Ne maram umreti, reši me! — Rešite me, ljudje! Ranjenca hočejo ubiti!« in oklenil se je Tonetove roke.

Tone je prebledel, nato ni bil mislil. Ne, ranjenca ne bo ubijal, čeprav je Pičino. Z nadčloveško voljo se je obrzdal, zatrl maščevanje, ki ga je glodalo, in pokleknil k Pičinu. Ta je uganil spremembo, ki je

zanj pomenila rešitev, zlobno režaje se je oklenil Tonetovega vratu in italijančil:

»Kaj ne, tovariša moraš rešiti. Le naloži me, ne bom pretežak... Hehe, plavati tudi znam. Samo malo boš pomagal tovarišu.«

Dopustil je, da se je Tone mučil z njim, čeprav je bil bolj prestrašen kakor ranjen. Tone je stisnil zobe, si oprtal izdajalca na pleča in zagazil v plitvo vodo. Koliko premagovanja ga je stalo to samaritansko delo! Nista še bila daleč od brega, ko se je za njima zagnal v vodo še eden, ki je utekel smrti. Tone se ni utegnil ozreti, hitel je s svojim bremenom čez vodo, ker je bil skrajni čas in se je megla že dvigala. Pičino je jahal Toneta in kuhal zahrbtnje nakane. — Najlepša priložnost, iznebiti se maščevalca, se mu je nudila sedaj: en krepak udarec po glavi in rešen bi bil. Oni ga bo na drugi strani gotovo ubil, ali kaj. Zaradi rane na nogi bi lahko preplaval reko. Ni se še dobro zavedel svoje misli, že jo je sklenil izvršiti. Ampak ne udariti, videl bi oni, ki plava zadaj. Bolj enostavno bo zadaviti nevšečneža. Sklonil se je naprej, nenadoma oklenil Tonetov vrat in ga sunil v tilnik. Tone se ni mogel braniti, niti zavpiti, prehitro je zgubil zavest in se začel potapljati. Še ga je Pičino davil pod vodo, tedaj se je razpočila nad njima granata, da se je morilec vzpel in omahnil v valove, ki so pogoltnili še njega...

Tretji plavač je bil priča kratke žaloigre, a pomagati ni mogel. S poslednjimi močmi se je zagnal proti bregu, tedaj... tedaj se ga je kakor s kleščami oprijela neka roka...

(Konec prihodnjíč.)

Zgodbe o Tijeku Kijeku

12. Tijek na lovu

Nekoč se je namenil grof na lov na divjega petelina. Seboj je seveda vzel Tijeka. Na noč sta se odpravila v pohorske šume. Tijek je z malho in puško korakal naprej, grof pa za njim.

Nenadoma pa pade grofu na misel, da bi se pošalil s Tijekom. Skrivaj pobere precejšen kamen in ga narahlo spusti Tijeku v malho. Grof se je tej svoji hudobiji od srca smejal, češ, naj le vleče uboga para poleg njegove južine še težak kamen. Toda Tijek je opazil grofovo početje in takoj občutil večje breme na hrbtu. Rekel pa ni ničesar, ampak je strumno korakal dalje. Nenadoma pa jo udere čez drn in strn ter kriči:

»Počakajte, gospod grof! Tukajle, ravno tukajle teče divji petelin.«

Grof, ki še divjega petelina nikoli ni videl ne slišal, je verjel, da ga bo Tijek ujel kakor staro kokoš na dvorišču. Zato je počenil ob rob in željno pričakoval Tijeka s plenom.

Tijek pa je dirjal po šumi kakor brez uma. Nenadoma pa obstoji pod smreko, dvigne puško arkebuzo in ustrelji na slepo v veje. »Bum«, je zagrmelo.

»Sedaj ga ima,« si misli grof, ko zasliši strel. In res. Z vejevja je nekaj padlo pred Tijeka, a to ni bil divji petelin, ampak — vrana.

»I nu, nekaj sem pa le zadel,« si pravi Tijek, pobere vrano in sede na štor.

»Sedaj pa bomo malo južinali,« govoriči sam pri sebi. »Razveže malho in poje in popije grofovo malico.

»Čemu sem le temu tepcu dovolil dirjati z južino za petelinom,« vzdihuje grof na svojem mestu. »Kako bi se lahko okrepčal ta čas, ko oni lovi petelina.«

Tijek pa se je mastil poleg ustreljene vrane in dobro se mu je zdelo. Ko je vse pospravil in je bila torba prazna, požene steklenico v grm, razcefra torbo in še sebi nekaj obleke, pobere vrano in vleče arkebuzo za sabo, glasno stokajoč.

Ko dospe do grofa, ga ta veselo sprejme.

»Hvala Bogu, Tijek, da si že tukaj. Tako sem že lačen. Kje imaš petelina?«

»Tukajle,« pravi Tijek in strašno sopiha. Grof otipava vrano. Ker je bila noč jako temna, je ni spoznal in je zato verjel, da ima divjega petelina. Preden pa se je grof drugič spomnil, da je lačen, začne Tijek razlagati, ka-



ko strašen boj je imel z divjim petelinom in kako se je ves raztrgal v grmovju, ko ga je lovil, in da je pri tem izgubil tudi grofovo malico.

»Grozno, strašno!« javka grof.

»Sedaj pa hitro domov, da ne umrem od lakote in žeje. Petelina pa nesi t!«

Spotoma srečata velikega psa. Baš tedaj pa se Tijek spotakne ob arkebuzi in vrana mu pade iz rok. Pes, ne bodi len, jo hitro popade in že izgine za ovinkom.

»Joj, streljaj, Tijek, pes nese petelina,« ves obupan kriči grof.

Toda Tijek je v temi iskal puško in nalašč tipal tam, kjer je ni bilo. Tačas pa je bil pes že bog ve kje.

Grof se dolgo ni mogel potolažiti. Še jed mu ni dišala, ker je prišel ob tako lepega petelina. Šele ko mu je obljubil Tijek, da pojde po drugega, v Pohorju da so jih vsa drevesa polna, se je razveselil.

»Tijek, ti si junak,« je rekel in mu dal svetel cekin.

(Konec prihodnjič.)

Zastavice za brihtne glavice

1. MREŽA

1	2	3	4	2	5	6	7
8	9	10	11	6	12	5	13
8	9	14	6	15	6	16	6
15	6	16	12	17	18	4	2
13	19	20	21	12	22	2	20
21	2	8	6	22	19	3	6

Ključ:

21—8—20—21 mesto v Julijski Krajini;
10—12—3—6—5—12—11— mesto v Dalmaciji;
7—2—18—3—9—8—14 nemška luka;
20—4—19—17—6—5—1—14—8—2—13—
6—15 mesto v Mislinjski dolini;
22—2—16—4—2—22 dolenjska božja pot.
(Namesto števil vstavi v mrežo črke, ki jih dobiš po ključu!)

2. POSETNICA

BORIS LAŠNIK

Kaj je poklic tega moža?

3. KVADRATNA DVOJICA

1	2	3	4				
2							
3							
4							
				5	6	7	
				6			
				7			

Vodoravno in navpično:

1. utežna enota,
2. uboga,
3. prip. mong. plemena,
4. mesto v Drav. ban.,
5. vrh v Karavankah,
6. svod,
7. kraj na Dolenjskem.

4. DIAMANT

			a				
			a	a	a		
		č	č	č	e	e	
e	k	k	k	k	m	n	
	n	o	o	p	r		
		v	v	z			
				z			

1. predlog,
2. rimski pozdrav,
3. diči glavo vladarja,
4. domača žival,
5. se nahaja v sobi,
6. predlog.

Po sredi navzdol in počez: mladinski list.

REŠITEV UGANK IZ 8. ŠTEVILKE:

I. Kvadrat: 1. sloka, 2. lipan, 3. opora, 4. Karel, 5. anali.

II. Izrek: Največ sveta otrokcm sliši Slave (Prešeren).

III. Besednica: Hugolin Sattner.

IV. Številčnica: malina, avla, Lenart, Irena, talent, Renata, Avala, Venera, Etna, Ninive. Mesec je: mali traven.

V. Posetnica: Kavarnar.

VI. Skrivalnica: ričet, kaša, špinača, pesa, zelje.

Vseh šest ugank so pravilno rešili: Mitja Grašič iz Litije; Zlatica Jugova iz Studencev pri Mariboru; Dušan in Boris Dernovškova, Danka in Samo Pečarjeva, Tugo Kosér iz Maribora; Marjan Lebar iz Brežic ob Savi; Danilo Mikolič iz Sodra-

žice; Anton Debevec iz Rakeka; Božica Roševa iz Dola pri Hrastniku; Ivan Svoljšak iz Doba; Bojana Ravbarjeva iz Stare vasi na Bizeljskem; Anica Kleinsteinova iz Most pri Ljubljani; Miloš Babič, Aldo Kumar, Boris Kalan, Mikica Pestotnikova, Nada Ruperjeva, Marko Sachs in Dušan Mirkič iz Ljubljane.

NAGRADE

Spet jih razpisuje gospod Doropoljski za naše brihtne ugankarje — in sicer tri lepe knjige:

1. E. Gangl, Zbrani spisi, V. zvezek.
2. Fr. Zbašnik, Drobne pesmi.
3. A. Rapè, Zbrani spisi, IV. zvezek.

Mnogo sreče in bistrega poguma! Na svidenje!

Iz mladitj peres

Prispevki »Žvončkarjev«

MOJA MAMICA

Moja mamica je dobra,
boljše pač na svetu ni,
dobrota sije ji z obraza
in milina iz oči.

Brata, sestrico in mene
in očeta rada ima,
a tudi mi smo vsi ji vdani
iz vsega našega srca...

Jelka Suchy

MAJ

Pri nas v deželi je že maj,
poln zelenja in cvetja je gaj.
Pridno cvetlice nabiramo
in v venčke duhteče jih spletnamo.

Marijin oltar bomo ves okrasili
in prav lepo pred njim molili.
»Kuku« v gozdu se že čuje,
vesela ptička vigred oznanjuje...

Marija Moharjeva

DEČEK IN METULJČEK

Ej, metuljček lahkokrili,
kam tako letiš?
Saj lahko se tu pri meni
nekaj časa pomudiš.

Le poglej na našem vrtu,
koliko imaš cvetlic!
Le pokusi njih medico,
da je slajša od potic.

Od cvetice do cvetice
bodeš med nabiral,
jaz pa bom ti njih glavice
držal in odpiral.

Okrog hiše, tu po vrtu
bova se igrala
in prekrasno petje ptičic
vsa zavzeta poslušala. —

A metuljček ga ne sluša,
urno le naprej leti:
saj popevke ptič in cvetke —
on povsod lahko dobi...

Josip Mihelič

NAJVEČJA DOBROTNICA

Obraz zaskrbljen in zgubán,
od sonca vročega ožgan,
roke polne prask in ran
od težkega dela dan na dan.

A čeravno obraz ni svetel, bel,
vendar vedno sem vesel,
kadar mi ob svidenju naproti gre
in solze se v očeh ji zableste.

Kdo je, ki tako za me skrbi,
ki se z menoj i veseli i žalosti,
ki moral toliko je zame že prestati?
— To moja dobra, ljubljena je mati!..

Ivan Podobnikar

MAMICI

Rožice že cveto in dehtijo,
na mojo mamico se veselijo,
ko ves srečen, rožnih lic
prinesem šopek ji cvetic.

Zlato mamico ljubil bom
vse svoje žive dni,
ker samo ena mamica
zame na svetu živi.

V mojem srčku vse dni
želja edina gori:
da bi mamica še dolgo živela
in se dobro z menoj imela.

Maks Kotnik

SRČNA ŽALOST

Ptički lepo pojo
v sončni dan,
a moje srce je polno ran,
brezbrižno in gluho za petje to.

Lepo potočki šumijo
in šmarnice sladko dehtijo,
ves svet je v maju krasan,
a moje srce je polno ran...

Zakaj joče mati Meta,
čemu se jaz solzim,
v pomladi krasni žalostim?
Ah, izgubil sem — očeta.

Ivan Podobnikar

Stric Matic s košem novic

Ob veliki udeležbi iz raznih krajev Jugoslavije so dne 15. aprila v Skopju slavnostno praznovali dvajsetletnico vstopa prvih novincev iz južne Srbije v srbsko vojsko.

Ob koncu aprila se je primerila v kanjanskem rudniku pri Zenici v Bosni strahovita rudniška eksplozija, ki je zahtevala 130 človeških življenj. Katastrofa je doslej največja svoje vrste na Balkanu in tem bolj obžalovanja vredna, ker je oropala 300 otrok njihovih očetov.

Dne 13. aprila sta minila ravno dva meseca, kar se je pričela v Severnem ledenem morju v Beringovem prelivu žaloigra ruskega ledolomca »Čeljuskina«. V noči na 13. februarja je vodja znanstvenega potovanja poslal v Moskvo brezžični znak SOS za pomoč. Kmalu nato se je »Čeljuskina« potopil; 91 članov posadke ter 10 žensk in 2 otroka so se rešili na ledeno ploščo, na kateri so si napravili s stvarmi, ki so jih oteli s potopljene ladje, taborišče ter čakali ves čas na rešitev, ki se je končno tudi posrečila po zaslugi junaških ruskih letalcev. Ti so se spustili na ledeno ploščo in po zraku spravili do smrti izčrpane ponesrečence na varno. Prej je bila rešitev nemogoča, ker so divjali hudi snežni viharji.

V bližini francoskega pristanišča La Rochelle je posadka neke ribiške ladje ujel morskega volka iz vrste, ki ji pravijo na Francoskem »romarji«. Zival je bila kaj ogromna, saj je merila v dolžino 10 metrov in tehtala 2000 kg.

123 let je učakala Angležinja Katarina Briehlandova. Z njo je umrla najstarejša ženska sveta. Rodila se je l. 1811. na Irskem in je še dobro pomnila konjsko pošto. Ko je hodila v šolo, je še živel Napolen. Zelo rada je čitala časopise, zadnja leta pa se je posebno navduševala za radio.

Sod, v katerega bodo lahko nalili 1 milijon 700.000 litrov vina, so pred kratkim izdelali v nemškem mestu Türkheimu.

Alšarit je neka redka rudnina, katere najdišče je pri mestu Alšaru v Macedoniji.

V Tennesseju v Ameriki je skrben oče napravil zibelko, ki se začne sama zibati, kadar jame otrok jokati. Otrokov glas prestreže namreč poseben mikrofon, zvočni tresljaji pa sprožijo drugo električno napravo, ki zibelko tako dolgo guga, dokler otrok ne preneha kričati.

3.362.000 prebivalcev ima sedaj ruska Moskva, v Leningradu so pa našli pri letošnjem štetju 2.715.000 ljudi.

Dne 20. aprila je umrl v Ljubljani v 84. letu starosti popularni slovenski skladatelj **pater Hugolin Sattner**. V velikem številu njegovih skladb, med katerimi je tudi obilo mladinskih zborov, je 23 zbirk različnih cerkvenih pesmi, nekaj maš, prvi slovenski oratorij »Vnebovzetje« pa kantate in simfonične pesnitve V pepelnični noči, Jeftejeva prisega, Soči, Oljki, V kripti sv. Cecilije, večinoma na besedilo največjega pesnika sončne Goriške, Simona Gregor-



čiča. Uglasbil je tudi romantično opero »Tajda«, katero je pred nekaj leti izvajalo Narodno gledališče v Ljubljani in ki je doživela prav lep uspeh. Bil je dolga leta dirigent cerkvenega zbora v Frančiškanski cerkvi in znan virtouz na orgle. Sattner je bil eden najstarejših in najzaslužnejših članov ljubljanske Glasbene Matice, ki mu je za njegove zasluge na glasbenem polju postavila že za njegovega življenja doprsni kip v glasbenem gaju pred svojim poslopjem v Vegovi ulici. Pokojniku, tihemu, plodnemu glasbeniku, bomo ohranili trajen in časten spomin.